

La oss beholde vårt fristed; NEI til akvakulturanlegg på Plomma

SalMar har søkt om tillatelse til å etablere et akvakulturanlegg med produksjon av laks, ørret og regnbueørret rett utenfor Lyngværet. Dette er en øy som er en del av historien til min familie og som betyr mye for oss. At de har planer om å installere et anlegg her gjør meg trist og opprørt. SalMar har gjort en egen vurdering for å vurdere lokalitetens egnethet, hvor de blant annet har sett på strømforhold og bunnkvalitet, men også om anlegget kan påvirke omkringliggende miljø og friluftsliv (1). Det er altså mye som skal tas hensyn til om et akvakulturanlegg skal kunne installeres, og her mener jeg at deres vurdering ikke tar tilstrekkelig hensyn til Lyngværets unike karakter.

Min bestemor er grunneier av en hytte på Lyngværet, og hytta har vært i familien i over 50 år. Flere generasjoner har hatt glede av å kunne dra ut dit og søke tilflukt fra virkeligheten; et byliv preget av biler, bråk, industri og et høyt tempo. Ute på Lyngværet kommer man i kontakt med naturen på en måte som man ikke finner mange andre steder. SalMar skriver i sin vurdering at lokaliteten ikke kommer i konflikt med områder og kulturmiljø fredet etter kulturminneloven (1). Nærmeste merd vil ligge kun 600 meter fra et kystkulturminne som er registrert som regionalt verneverdig (2). At haugen som ligger mellom bebyggelsen og anlegget kan virke skjermende er ikke nok. Området brukes til turgåing, bading, fiske, teinefiske og rekreasjon. Lyngværet er lyden av sjøfugler, vind og bølger som slår inn mot land. Det er frihet, natur, fred, trivsel og minner. Med et oppdrettsanlegg følger det med støy, trafikk, produksjonslys og forurensing som kommer til å påvirke kulturmiljøet.

Vi lever i en verden med en befolkning som vokser raskt. Som student i matvitenskap, teknologi og bærekraft vet jeg at vi må produsere mer og mer mat for å mette verdens befolkning. Samtidig kan vi ikke overse de alvorlige konsekvensene som følger med industrier som ikke tar tilstrekkelig hensyn til bærekraft og dyrevelferd. SalMar hevder at anlegget deres vil ivareta fiskevelferd og minimere miljøpåvirkningen (1), men erfaringen og historien til oppdrettsindustrien forteller en annen historie. I høst så vi hvordan NRKs lakseavsløring rystet forbrukerne da det ble publisert bilder som viste massedød av laks på grunn av sykdom og parasitter (3). Dette var riktignok ikke et SalMar-anlegg, men det er stor enighet om at det er vesentlige utfordringer hos de aller fleste selskapene i oppdrettsbransjen. Dette inkluderer blant annet smittsomme sykdommer, rømming og lakselus. Rømming og lakselus påvirker villaks-bestanden, noe som i seg selv er en tragedie. I tillegg er det utrolig mange fisk som lever i lidelse i merdene. Lakselus spiser hud, slim og suger blod av laksen

som kan føre til store sår. For å fjerne lus brukes blant annet «rensefisk», hvor det i 2019 ble satt ut 60 millioner, og i alle årene fra 2019 til 2021 har det blitt rapportert at 60 % av fiskene døde i merdene (4). Dødeligheten på laks i norske oppdrettsanlegg ligger hvert år på 10-15 %, og i 2022 døde rundt 60 millioner individer (5). Kan man si at det ivaretar fiskevelferd og bærekraft å installere flere oppdrettsanlegg før disse utfordringene er under kontroll?

Vurderingen SalMar har gjort av lokaliteten mener jeg undervurderer viktigheten av Lyngværet. Etablering av et oppdrettsanlegg der ute vil føre til uønskede konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn. Ifølge kulturminneloven skal kulturmiljø vernes som en del av vår kulturarv og identitet (6). Disse ressursene skal ivaretas som varig grunnlag både for nålevende og framtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet. Å tro at driften av et stort oppdrettsanlegg 600 meter unna et vernet kystkulturminne ikke fører til negative virkninger er naivt.

Jeg oppfordrer derfor Aukra kommune til å tenke nøye gjennom konsekvensene av å tillate et oppdrettsanlegg ved en slik sjelden naturperle som Lyngværet er. Å beskytte Lyngværet er å beskytte vår felles arv og identitet, noe som ikke kan erstattes av profitt eller industriell utvikling. Jeg ber om at kommunen avslår denne søknaden og tar ansvar for å bevare Lyngværet som den verdifulle ressursen det er.

Sigrid Hammervik Molvik

Masterstudent i Matvitenskap, teknologi og bærekraft ved NTNU

Kilder:

1. https://aukra.custompublish.com/getfile.php/5253457.2290.qalk7jkm7bzjsu/23_01269-1+Egenvurdering+KU+Plomma+337590_2_1.PDF
2. <https://www.hustadvika.vgs.no/content/download/18468/file/Regional+kulturminneplan+-+Liste+over+kulturminne+og+kulturmiljø+C3%B8+av+nasjonal+og+regional+verdi.pdf>
3. <https://www.nrk.no/norge/plutselig-dode-tituse-nvis-av-laks---lakse-gigant-ventet-en-uke-med-av-varsl-1.16601145>
4. <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2022-12>
5. <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tall-og-analyse/Akvakulturstatistikk-tidsserier/Laks-regnbueørrret-og-ørrret/Matfiskproduksjon>
6. <https://www.miljodirektoratet.no/regelverk/lover/kulturminneloven/>